

IES SANTA IRENE(Vigo)

RELIXIÓN

CATÓLICA

2º BAHARELATO

PROGRAMACIÓN

CURSO 2022-2023

Xefe de Departamento
ISABEL CAPELO LAGO

ÍNDICE

1. **Introdución e contextualización**
2. **Obxectivos xerais da materia de Relixión Católica en Bacharelato**
3. **Contribución da Relixión ao logro das competencias clave**
4. **Obxectivos para o curso 2º Bacharelato**
5. **Concrecións para cada estándar de aprendizaxe avaliábel para o curso 2º Bacharelato**
  - Unidade 1: O descubrimento máis importante
  - Unidade 2: Ser persoa, para qué ?
  - Unidade 3: Un camino por onde transitar: a DSI
  - Unidade 4: Humanizar a ciencia e a técnica
  - Unidade 5: Eu teño dereitos.
  - Unidade 6: A fe está de moda
  - Grao mínimo de consecución para superar a materia
  - Temporalización
6. **Concrecións metodolóxicas que require a materia**
7. **Materiais e recursos didácticos**
8. **Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado**
9. **Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente**
10. **Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes**
11. **Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados**
12. **Programas específicos para o alumnado repetidor (na ESO)**
13. **Medidas de atención á diversidade (**
14. **Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda**
15. **Contribución ao Proxecto Lector**
16. **Fomento das TIC**
17. **Acción de contribución ao Plan de Convivencia**
18. **Actividades complementarias e extraescolares**
19. **Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.**

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A Lei Orgánica 8/2013, do 9 de Decembro para a Mellora da Calidade Educativa, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensinanza e aprendizaxe para cada unha das ensinanzas. Por iso, o contido do currículo parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respectuosa coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentais e transversais propios de cada etapa educativa.

O Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato, indica na súa disposición adicional terceira, que a determinación do currículo do ensino de relixión católica e das diferentes confesións relixiosas coas que o Estado español subscribiu Acordos de Cooperación en materia educativa será competencia da xerarquía eclesiástica e das correspondentes autoridades relixiosas.

No BOE número 47, de 24 de febreiro de 2015, publicouse a Resolución de 11 de febreiro de 2015, da Dirección Xeral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo do ensino de Relixión Católica da Educación Primaria e da Educación Secundaria Obrigatoria. Ademais, no mesmo BOE publicouse tamén a Resolución de 13 de febreiro de 2015, da Dirección Xeral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo do ensino de Relixión Católica de Bacharelato.

O desenvolvemento do currículo se estrutura en catro grandes bloques que pretenden recoller o saber antropolóxico cristián acumulado ao longo dos séculos. Eses bloques parten do sentido relixioso do home, continúan co estudo da revelación; Deus maniféstase ao home e faio nunha historia concreta, con personaxes e situacións que o alumnado debe coñecer e que contribuirán á súa comprensión do mundo. Dita revelación culmina en Xesucristo e a mensaxe evanxélico, centro do terceiro bloque do currículo e eixe vertebrador da materia. Para rematar, estúdase a Igrexa como manifestación da presenza continuada de Xesucristo na historia. Convén subliñar, xa que logo, que lonxe dunha finalidade catequética ou de adoutramento, o ensino da relixión católica ilustra aos estudantes sobre a identidade do cristianismo e a vida cristiá.

O IES SANTA IRENE está situado no centro da cidade e recolle alumnos procedentes dun nivel económico heteroxéneo medio-alto e ao mesmo tempo, medio e medio baixo, e todos eles co factor común do cristianismo como imprescindible na formación das súas diversas identidades. De xeito máis ou menos acentuado iso nótase no tocante á súa cultura relixiosa e reflicten a sociedade galega na que naceron que está embebida de ritos, costumes, festas e valores de fondas e longas raíces cristiás. Tamén, desde hai uns anos, aumentou o ingreso de alumnos procedentes de outros países, cadanseu coas súas propias peculiaridades, notándose que os alumnos de países suramericanos achéganse cunha significativa vivencia da fe católica.

2. OBXECTIVOS XERÁIS DA MATERIA DE RELIXIÓN E MORAL CATÓLICA NA ESO

A educación, entendida como un proceso que pretende o pleno desenvolvemento da personalidade do alumnado, favorece a maduración do conxunto

das súas dimensións, axudándolle a formarse a súa identidade á vez que lle introduce de xeito activo na sociedade.

A dimensión relixiosa, co seu sentido globalizador, é unha das que máis contribúe ao logro dunha auténtica maduración da persoa. O carácter integral da educación reclama unha concepción da realidade, unha cosmovisión, na que se descobre o verdadeiro sentido do que uno é e do que fai.

A etapa de Bacharelato supón, desde o punto de vista psicoevolutivo, a procura da autonomía, o que conlleva un permanente contraste entre o presente e a tradición para afrontar o futuro. O alumnado comeza a reler a súa historia á luz da súa propia experiencia, cuestionando o depósito transmitido de saberes, crenzas e experiencias recibidas.

O ensino da relixión católica axuda a iluminar a historia persoal e social, a respectar e interpretar o conxunto de valores e significados presentes na realidade, ofrecendo claves de interpretación que dan sentido ao que facemos.

O artigo 24 do Real Decreto 1105/2014, establece que o Bacharelato ten a finalidade de proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lle permita desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. A devanditos logros pode contribuír de xeito satisfactorio o ensino da relixión, facilitando o desenvolvemento do xuízo crítico, ensinando a observar e analizar a realidade con respecto, en claves de liberdade, responsabilidade, verdade e apertura á cuestión do sentido.

O presente currículo toma en consideración a aprendizaxe por competencias busca, desde a antropoloxía cristiá, a consecución e dominio das mesmas. Dado que a competencia supón unha combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais, esfórzase por reflectir a achega específica que este ensino ofrece ao proceso humanizador que conlleva a educación.

A importancia que a materia de relixión outorga á inculturación da fe, nos distintos contextos, é un feito positivo que a converte nun magnífico instrumento para a comunicación e o diálogo nun mundo cada vez máis plural. Á súa vez, asume como punto de partida os obxectivos que se fixan na etapa para o desenvolvemento das diversas capacidades.

- Convén destacar no haber desta materia a axuda á promoción dos dereitos humanos e ao exercicio da verdadeira cidadanía, fomentando a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa. Preocúpase tamén de conseguir no alumnado unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma, desde un espírito crítico e construtivo.

- Non menos importante é a axuda que presta ao alumnado para coñecer e valorar criticamente, desde unha cosmovisión cristiá, as realidades do mundo contemporáneo e os seus antecedentes históricos, destacando o labor da Igrexa en todo o enriquecemento cultural.

- Esta materia promove tamén o desenvolvemento da sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, mostrando a beleza, a verdade e o ben como fontes do enriquecemento persoal e cultural.

Para o logro destes obxectivos, a través dos procesos de ensino-aprendizaxe, o currículo de relixión en Bacharelato propón a división dos seus contidos en catro bloques temáticos: antropoloxía cristiá, doutrina social da Igrexa, relación razón, fe e ciencia e, para rematar, a Igrexa como xeradora de cultura ao longo da historia. Deste xeito, preténdese que o alumnado dispoña dos suficientes coñecementos, procedementos e actitudes que lle permita dar resposta, desde a cosmovisión cristiá, aos retos que lle presenta o mundo contemporáneo.

Os contidos procedimentais da materia de relixión católica facilitan estratexias e procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos adquirense ao longo do desenvolvemento curricular e colaboran, de xeito eficaz, á consecución das competencias asignadas no currículo de Bacharelato. Concretamente os contidos procedimentais de Relixión Católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais. Entre os contidos procedimentais básicos da materia de Relixión Católica atopamos os seguintes:

- Observación da realidade. O feito relixioso nace da apertura do ser humano á realidade total. A materia de Relixión Católica pretende colaborar na formación da dimensión natural que nace do asombro ante o real e empúxanos a preguntas últimas sobre o sentido. Observar é máis que ver e require dun adestramento en disposicións específicas que non rehuyan as dimensións espirituais do real.
- Procura de información, manexo e interpretación de fontes bíblicas. O estudo do cristianismo require o manexo das Sagradas Escrituras e textos referidos ás mesmas que forman parte do corpus teolóxico acumulado ao longo da historia.
- Reflexión crítica. O desenvolvemento da materia axuda a coñecer a xénese das ideas dominantes, a detectar prexuízos fronte á verdade, a examinar con profundidade as propias ideas e sentimentos fundamentais.
- Exposición e argumentación respectuosa das crenzas relixiosas propias e alleas. A materia de Relixión Católica contribúe á formación de competencias que permitan expoñer e defender a racionalidade das propias crenzas relixiosas e o respecto polas alleas.

Para rematar, hai que destacar que a materia contribúe á consecución de contidos de carácter actitudinal que son coherentes cos obxectivos de cada etapa. Permite coñecer e apreciar os valores e normas básicas de convivencia; desenvolver hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade no estudo; a confianza en si mesmo para un desenvolvemento adecuado da personalidade. Tamén favorece de xeito directo a adquisición de habilidades para a prevención e resolución pacífica de todo tipo de conflitos e o coñecemento, comprensión e respecto das diferentes culturas. Por outra banda, favorece o respecto pola diversidade entre persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación.

3. CONTRIBUCIÓN DA RELIXIÓN AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A ensinanza da Relixión Católica na escola atense á finalidade propia de esta, que é a formación plena do alumnado mediante os sistemas propios de aprendizaxe que se concretan no currículo e no seu desenrolo.

As propostas da ERE contribúen en si mesmas a unha cosmovisión do mundo, da vida e do ser humano, que fai posible a formación integral. Con todo, as competencias clave como son persoais, culturais, sociais e cívicas e a comunicación lingüística, adquiren neste área elementos básicos para a súa adquisición ó longo da ESO. O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave:

- 1ª) Comunicación lingüística (CCL)
- 2ª) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)
- 3ª) Competencia dixital (CD)

- 4ª) Aprender a aprender (CAA)
- 5ª) Competencias sociais e cívicas (CSC)
- 6ª) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)
- 7ª) Conciencia e expresións culturais (CCEC)

O carácter integrador da materia de Relixión Católica fai que a súa aprendizaxe axude á adquisición das competencias clave. Os catro bloques que compoñen esta materia inclúen conceptos, procedementos e actitudes, que permiten o coñecemento de si mesmo, da realidade e dos problemas que esta suscita. Este currículo válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, as imaxes e símbolos, a linguaxe e outros recurso, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa educativa. Desenvólvense así, xa que logo, ditas competencias:

A competencia lingüística, posto que propón a utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, como instrumento de aprendizaxe e ademais a linguaxe bíblica e a súa riqueza de expresión e simboloxía, a linguaxe doutrinal e a súa precisión conceptual, analítica e argumental e a linguaxe litúrxico e a súa proximidade á linguaxe dos símbolos do pobo cristián, axudarán ao desenvolvemento desta competencia nos estudantes. Así mediante as súas propostas de traballo, as súas actividades e os seus recursos fomenta a escoita e a conversación consciente dos principais tipos de interacción verbal, a comprensión e a comunicación, e promove o feito de saber verbalizar conceptos, expoñer ideas e opinións, redactar un escrito e expoñer un argumento.

Así mesmo, o ensino escolar da relixión católica favorece o desenvolvemento da responsabilidade persoal e social e das demais virtudes cívicas, contribuíndo así á adquisición das competencias sociais e cívicas. Esta educación da dimensión moral e social da persoa, favorecerá a maduración dunha co-responsabilidade, o exercicio da solidariedade, da liberdade, da xustiza e da caridade.

Por outra banda, a relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura e estímoo adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas. A cultura e a historia occidental, a propia historia, non poden ser comprendidas e asumidas si prescindese do feito relixioso presente sempre na historia cultural dos pobos. De igual modo, a expresión artística da fe segue colaborando na actualidade ao enriquecemento do noso patrimonio cultural.

A competencia para a autonomía e iniciativa persoal desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta a devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida e, xa que logo, á cultura e á identidade da persoa humana. Unha cosmovisión que fai posible a formación integral do estudante fronte a visións parciais.

En canto aos contidos procedimentais, a materia de relixión católica forma de xeito transversal unha serie de procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos procedimentais adquirense ao longo do desenvolvemento curricular, colaborando así na consecución das competencias asignadas aos currículos da ESO e Bacharelato. Concretamente os contidos procedimentais de relixión católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais.

COMPETENCIA	INDICADORES	DESCRITORES

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía	Coidado do medio e dos seres vivos	- Interactuar co medio natural de xeito respectuoso. - Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sustentable. - Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito. - Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
	Vida saudable	- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico. - Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
	A ciencia no día a día	- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá. - Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...). - Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece ao noso arredor e responder preguntas.
	Manexo de elementos matemáticos	- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc. - Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico. - Expresarse con propiedade na linguaxe matemática.
	Razoamento lóxico e resolución de problemas	- Organizar a información utilizando procedementos matemáticos. - Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas. - Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
Comunicación lingüística	Comprensión: oral e escrita	- Comprender o sentido dos textos escritos e orais. - Manter unha actitude favorable cara á lectura.
	Expresión: oral e escrita	- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia. - Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais. - Compoñer distintos tipos de textos con sentido literario.
	Normas de comunicación	- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta do interlocutor... - Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.

	Comunicación noutras linguas	- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta. - Manter conversas noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos. - Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación. - Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiáns ou en materias diversas.
Competencia dixital	Tecnoloxías da información	- Empregar distintas fontes para a busca de información. - Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade. - Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
	Comunicación audiovisual	- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas. - Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
	Utilización de ferramentas dixitais	- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento. - Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria. - Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
Conciencia e expresións culturais	Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas	- Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento. - Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural. - Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
	Expresión cultural e artística	- Expresar sentimentos e emocións mediante códigos artísticos. - Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián. - Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
Competencias sociais e cívicas	Educación cívica e constitucional	- Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes, e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución. - Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
	Relación cos demais	- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos. - Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos. - Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.

	Compromiso social	- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores. - Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela. - Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto polos distintos ritmos e potencialidades. - Involucrarse ou promover accións cun fin social.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor	Autonomía persoal	- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias. - Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas. - Ser constante no traballo, superando as dificultades. - Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
	Liderado	- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos. - Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos. - Darlles prioridade á consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
	Creatividade	- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos dun tema. - Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa. - Encontrar posibilidades no ámbito que outros non aprecian.
	Emprendemento	- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos. - Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas. - Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou dos proxectos. - Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
Aprender a aprender	Perfil de aprendiz	- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas... - Xestionar os recursos e as motivacións persoais a prol da aprendizaxe. - Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
	Ferramentas para estimular o pensamento	- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente... - Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
	Planificación e avaliación da aprendizaxe	- Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe. - Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios. - Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe. - Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

4. OBXECTIVOS PARA O CURSO 2º BACHARELATO

A aprendizaxe desta materia ha de contribuir a que os alumnos e as alumnas desenvolvan as seguintes capacidades:

1. Recoñecer e apreciar o carácter sexuado da persona e a súa importancia para construír a súa identidade.
2. Comprender e respetar os principios fundamentais da Igrexia respecto á vida.
3. Recoñecer e apreciar o cambio da doutrina social da Igrexia otorga á persona e á vida.
4. Deducir as consecuencias que implica a doutrina social da Igrexia no traballo, as relacións internacionais e a economía.
5. Recoñecer o valor social das aportacións realizadas polos investigadores cristiáns.
6. Reconocer os esforzos que a Igrexia realizou ao longo dos séculos para que se respete a dignidade do ser humano e os seus dereitos.
7. Comprender que algunhas creacións culturais son expresión da fe.

5. CONCRECIÓNS PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE PARA O CURSO 2º BACHARELATO

UNIDADE 1: O DESCUBRIMENTO MÁIS IMPORTANTE

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

O título xa pretende, desde o principio, que os alumnos e as alumnas valoren e teñan unha actitude crítica. Nada hai máis importante que o descubrirse a un mesmo como persoa. Ao longo da unidade veremos como este descubrimento, ata fixar o término acode, non foi un camiño fácil. O percorrido do mesmo parte de Grecia e chega aos nosos días. Na unidade veremos como a fe cristiá, a través da teoloxía, ha ter un papel de gran importancia neste descubrimento, que segue sendo fundamental nos nosos días. O desenvolvemento da unidade se articula do seguinte xeito:

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Recoñecer a importancia e a universalidade do término acode.
- Coñecer e valorar o percorrido que realizou o ser humano ata a elaboración do término acode.
- Comprender a importancia decisiva que ha ter a fe cristiá na definición deste concepto.
- Analizar o que o concepto de persoa significa e usar en todo o seu alcance o que se está afirmando cando se di que o ser humano é persoa.
- Relacionar o concepto de persoa co de dignidade e saber distinguir entre dignidade persoal e dignidade moral.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CRAVE

Competencias crave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSYC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP), e conciencia e expresións culturais (CEC).

Contidos	Cráterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeles	CC
- A orixe do concepto de «persoa». - Definición de persoa. - Ser persoa. - O personalismo como corrente de pensamento a favor da persoa humana.	BLOQUE I. ANTROPOLOXÍA CRISTIANA. 1. Recoñecer e apreciar o carácter sexuado da persoa e a súa importancia para construír a súa identidade.	1.1. Comprende e respecta o significado bíblico da afirmación «home e muller os creó». 1.2. Valora a diversidade sexual segundo a proposta cristiá. 1.3. Adopta unha postura crítica ante propostas culturais contrarias á afirmación bíblica.	CCL CMCT CD CAA CSYC SIEP CEC

UNIDADE 2: SER PERSOA, ¿PARA QUÉ?

1- DESCRIPCIÓN DA UNIDADE

Ser persoa non é un dato irrelevante. Ser persoa é unha realidade e, ao mesmo tempo, unha tarefa. O ser humano non pode comportarse de calquera xeito, debe de facelo de acordo a aquilo que é: persoa. Deus, ao crear ao ser humano, deixou a súa pegada en cada un dos homes e mulleres, e esa pegada fai do ser humano a criatura máis relevante de toda a creación. Ao ser humano Deus mesmo confírelle unha gran tarefa: vivir de acordo ao que é, ser o que é. Esta tarefa convértese no gran proxecto que todo home e muller debe realizar ao longo da súa existencia: ser persoa, vivindo en coherencia e dignidade coa súa propio ser.

2- OBXETIVOS DIDÁCTICOS

- Recoñecer a importancia e a universalidade do concepto de dignidade persoal que lle é inherente a todo ser humano.
- Asimilar, desenvolver e cultivar, xunto á dignidade persoal, a dignidade moral.
- Descubrir o sentido da dignidade do ser humano, partindo do seu creación, o valor da súa vida e a súa transcendencia.
- Analizar a relación da mensaxe bíblica sobre o ser humano coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- Respectar e valorar a coherencia persoal e as diferentes posturas e situacións nas que están en cuestión valores fundamentais en relación á vida.
- Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que sirva ao alumnado para afrontar situacións nas que existe un grave perigo contra a vida e a dignidade do ser humano.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CRAVE

Competencias crave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSYC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP), e conciencia e expresións culturais (CEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis	CC
- A importancia da dignidade do ser humano e a súa desprotección. - O mundo actual e a cuestión bioética. - As diversas incompreensións actuais respecto de a vida. - Vida e dignidade, dúas realidades inseparables	BLOQUE I. ANTROPOLOXÍA CRISTIÁ. 2. Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto da vida.	2.1 Coñece e explica os diferentes problemas bioéticos relacionados coa orixe, o desenvolvemento e o final da vida. 2. Posúe argumentos para defender ou dar razóns desde a posición cristiá ante situacións reais ou supostas que se propoñen en clase. 2.3. Explica a razón profunda que ten a Igrexa para considerar fundamental o respecto á vida.	CCL CAA CSYC SIEP CEC

UNIDADE 3: UN CAMIÑO POR ONDE TRANSITAR: A DSI

1- DESCRIPCIÓN DA UNIDADE

A Doutrina Social da Igrexa (DSI) é o referente de actuación de quen se recoñece discípulo de Xesucristo e tamén para todos aqueles homes e mulleres de boa vontade. A DSI reflexiona, conecta e invita á práctica daquelas cuestións que son fundamentais na vida persoal, familiar, social e comunitaria nas diferentes dimensións da realidade humana: relacións interpersonais e comunitarias, cultura, política, economía... A través da DSI, o alumnado irá abordando diferentes cuestións de relevancia e actualidade, a fin de adquirir un pensamento sólido que lle permita situarse, persoal e socialmente, como cristián.

2- OBXETIVOS DIDÁCTICOS

- Coñecer as respostas que proporciona a Doutrina Social da Igrexa (DSI) ante os problemas sociais, económicos e laborais que suscita a sociedade.
- Descubrir a radical dimensión social da mensaxe cristiá.
- Valorar a voz da Igrexa católica no compromiso por defender con rigor e claridade a dignidade do home, os seus dereitos e o seu promoción.
- Distinguir a dimensión moral, ademais da legal e ética, da actuación humana.
- Familiarizarse coas encíclicas sociais do Maxisterio da Igrexa católica.
- Analizar a relación da fe coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- Recoñecer os contidos éticos da mensaxe cristiá e sabelos aplicar na construción da sociedade.
- Analizar os valores do cristianismo, contrastándoos cos valores dos humanismos do noso tempo.
- Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que

sirva ao alumnado para dialogar con outras confesións relixiosas e coa cultura contemporánea.

3- CONTIDOS DA UNIDAD - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CRAVE

Competencias crave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSYC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP), e conciencia e expresións culturais (CEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- A DSI, a persoa e os seus dereitos. - A DSI e a vida.	BLOQUE II. DOCTRINA SOCIAL DA IGREXA. 1. Recoñecer e apreciar o cambio que a Doutrina Social da Igrexa outorga á persoa e á vida.	1.1 Propón proxectos ou solucións que poderían levarse a cabo nas políticas nacionais ou internacionais para facer o mundo máis humano. 1.2. Entende, valora e coñece o papel dos cristiáns na vida pública. 1.3. Adopta unha postura crítica e respectuosa ante as diferentes opcións políticas.	CCL CMCT CD CAA CSYC CEC
- A DSI e o traballo. - A DSI e as relacións internacionais. - A DSI e a economía. - A DSI, guía do actuar cristiá.	2. Deducir as consecuencias que implica a Doutrina Social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía.	2.1 Descubre, valora e xustifica o sentido humanizador que ten o traballo. 2.2. Entende o papel da economía e adopta unha postura crítica ante os diversos modelos económicos. 2.3. Valora todos os intentos que se fomenten sobre o diálogo e o respecto para alcanzar a paz e a cooperación.	CCL CD CAA CSYC SIEP CEC

UNIDADE 4: HUMANIZAR A CIENCIA E A TÉCNICA

1-DESCRIPCIÓN DA UNIDADE

A ciencia e a técnica son un saber omnímodo que ten a última palabra sobre toda a realidade. Cada avance, cada descubrimento científico é un logro que fai progresar ao ser humano, pero, ao mesmo tempo, cada descubrimento realizado deixa máis patente unha verdade: o moito que lle queda ao ser humano por avanzar, por descubrir, por

coñecer, por comprender. Ser consciente disto supón realizar unha gran tarefa en relación á ciencia e á técnica: humanizalas. Este é o desexo de Deus, que quere que os seres humanos coñezan e avancen cada día máis, pero non a calquera prezo, senón antepoñendo o humano a calquera outro

2- OBXETIVOS DIDÁCTICOS

- Incorporar o saber da fe no conxunto dos demais saberes, dado o carácter científico da ensinanza da relixión.
- Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinarias da Igrexa.
- Descubrir o sentido da dignidade do ser humano, partindo da súa creación, o valor da súa vida e a súa transcendencia.
- Analizar a relación da fe coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- Descubrir a complementariedade de saberes e da linguaxe científica e relixiosa para asomarse e tratar de abordar a complexidade do real.
- Reflexionar sobre unha concepción para o home da ciencia e a técnica.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CRAVE

Competencias crave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSYC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP), e conciencia e expresións culturais (CEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- Un mundo de ciencia e de técnica. - Os límites da ciencia. - Aportacións dos investigadores cristiáns á ciencia e á técnica no contexto actual.	BLOQUE III. RELACIÓN ENTRE A RAZÓN, A CIENCIA E A FE. 1. Recoñecer o valor social das aportacións realizadas polos investigadores cristiáns.	1.1. Selecciona, estuda e expón a biografía dun investigador cristiá resaltando as súas aportacións ao ámbito da ciencia e a técnica. 1.2. Coñece e valora o aprecio e o recoñecemento da Igrexa pola ciencia. 1.3. Coñece e valora o aprecio e o recoñecemento da Igrexa pola tecnoloxía.	CCL CMCT CD CAA CSYC CEC

UNIDADE 5: EU TEÑO DEREITOS

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

Unha das realidades máis apreciadas polos seres humanos de todas as culturas é o que denominamos «dereitos humanos». Estes dereitos foron redactados en diferentes ocasións. A máis famosa destas redaccións é a Declaración Universal dos Dereitos Humanos. Con todo, nela non están todos os dereitos, e aínda que sexa un documento

nado nas Nacións Unidas, non é respectado de xeito universal. Ter dereitos significa tamén ter obrigacións. A Igrexa foi e é unha das principais defensoras e promotoras dos dereitos escritos e dos que non o están, dos dereitos recoñecidos e daqueles que aínda se lles negan a moitas persoas no mundo.

2- OBXETIVOS DIDÁCTICOS

- Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinarias da Igrexa
- Recoñecer os contidos éticos da mensaxe cristiá e sabelos aplicar na construción da sociedade.
- Analizar os valores do cristianismo, contrastándoos cos valores dos humanismos do noso tempo.
- Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que sirva ao alumnado para dialogar con outras confesións relixiosas e a cultura contemporánea.
- Entender a posición firme da Igrexa respecto da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.
- Comprender a mutua relación que existe entre dereitos e deberes na vida de todo ser humano

3- CONTIDOS DA UNIDAD - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CRAVE

Competencias crave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSYC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP), e conciencia e expresións culturais (CEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- A acción evanxelizadora da Igrexa e a promoción dos dereitos humanos.	BLOQUE IV. A IGREXA XENERADORA DE CULTURA A LONGO DA HISTORIA. 1. Recoñecer os esforzos que a Igrexa realizou ao longo dos séculos para que se respecte a dignidade do ser humano e os seus dereitos.	1.1 Nomea e explica situacións históricas nas que a Igrexa defendeu con radicalidade ao home e xustifica a elección realizada. 1.2. Coñece e acepta as limitacións existentes na Declaración Universal dos Dereitos Humanos. 1.3. Esfórzase por levar á práctica no seu ambiente cotiá os DDHH reforzándoos cun coñecemento práctico do evanxeo.	CCL CD CCA SIEP CEC

UNIDADE 6: A FE ESTÁ DE MODA

1- DESCRIPCIÓN DA UNIDADE

A fe serviuse da arte e a arte da fe. Desta mutua relación temos no mundo diferentes producións artísticas que engrandecen o patrimonio cultural da humanidade. Todas as artes experimentaron esta relación. Iso deu lugar a que se fale de arte relixiosa cristián, aínda que, esta expresión non está comunmente aceptada. Pero a realidade é que existen diferentes manifestacións artísticas nas que a inspiración foron os contidos da fe cristiá. Pois a fe contén en si mesma unha beleza que emana de Deus e isto é o que os grandes artistas souberon percibir, imaxinar e plasmar.

2- OBXETIVOS DIDÁCTICOS

- Recoñecer a importancia e a universalidade do fenómeno relixioso nas diferentes culturas e, en particular, no cristianismo.
- Asimilar, desenvolver e cultivar a dimensión relixiosa do home como ser aberto á transcendencia.
- Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinais da Igrexa.
- Coñecer os trazos esenciais da arte inspirada pola fe cristiá.
- Espertar o sentido crítico, o gusto e a contemplación das obras de arte baseadas na fe.
- Comprender o papel desempeñado pola relixión cristiá como xeradora de cultura e arte.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CRAVE

Competencias crave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSYC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP), e conciencia e expresións culturais (CEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- A expresión da fe xenera beleza a través da arte.	BLOQUE IV. A IGREXA XENERADORA DE CULTURA AO LONGO DA HISTORIA. 2. Comprender que algunhas creacións culturais son expresión da fe.	2.1. Selecciona obras de arte, investiga sobre o autor e descobre o seu sentido relixioso. Confecciona un material creativo que permita coñecer a estes artistas. 2.2. Entende e valora a relación existente entre arte e fe. 2.3. Analiza e valora a presenza dos temas relixiosos e sociais no cine.	CCL CD CCA CSYC SIEP CEC

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA:

- Recoñecer a importancia e universalidade do fenómeno relixioso nas diferentes culturas, en particular do cristianismo.

- Detectar e valorar a experiencia relixiosa como actividade humana fundamental que confire identidade á persoa e ás diversas culturas.
- Asimilar, desenvolver e cultivar a dimensión relixiosa do home como ser aberto á transcendencia.
- Descubrir o sentido da dignidade do ser humano, partindo do seu creación, o valor da súa vida e a súa transcendencia.
- Coñecer as respostas que proporciona a Doutrina Social da Igrexa ante os problemas sociais, económicos e laborais que ten suscitada a sociedade.
- Valorar a voz da igrexa Católica no compromiso por defender con rigor e claridade a dignidade do home, os seus dereitos e o seu promoción.
- Analizar a relación da fe coa cultura actual, valorando a súa achega mutua.
- Incorporar o saber da fe no conxunto dos demais saberes, dado o carácter científico da ensinanza da relixión.
- Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinarias da Igrexa.
- Recoñecer os contidos éticos da mensaxe cristiá e sabelos aplicar na construción da sociedade.
- Analizar os valores do cristianismo, contrastándoos cos valores dos humanismos do noso tempo.
- Coñecer os servizos que a Igrexa aporta ao mundo contemporáneo e o seu sentido.

TEMPORALIZACIÓN:

Esta temporalización variará dependendo do desenvolvemento da actividade normal do Centro e das actividades organizadas polos distintos Departamentos.

Avaliación	Bloque de Contido	Unidade Didáctica
2º BACHARELATO		
1ª Avaliación	1- Antropoloxía cristiá	1.- O descubrimento máis importante 2.- Ser persoa, para qué?
2ª Avaliación	2- Doutrina social da Igrexa	3-Un camiño por onde transitar: a DSI
	3- Relación entre a razón, a ciencia e a fe	4- Humanizar a ciencia e a técnica.
3ª Avaliación	4- A Igrexa xeradora da cultura ao longo da historia	5- Eu teño dereitos. 6- A fe está de moda.

6. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

Para alcanzar os obxectivos, as competencias e a aprendizaxe dos contidos, cómpre optar por unha metodoloxía que axude a alcanzar tales metas. A metodoloxía do presente proxecto de Relixión Católica baséase nos Obxectivos Xerais da LOE e no Real decreto para a Educación Secundaria Obrigatoria; nas estratexias de metodoloxía

didáctica do currículo de Relixión Católica para a Educación Secundaria Obrigatoria (2015), e nas achegas específicas da Pedagogía e Didáctica Relixiosa.

Froito destas opcións, son os seguintes principios metodolóxicos desde os cales se deseñaron cada unha das unidades didácticas e dos elementos que as compoñen: obxectivos, contidos, estándares de aprendizaxe, metodoloxía, actividades de ensinanza-aprendizaxe e avaliación:

1. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o proceso psicoevolutivo do alumnado: idade, desenvolvemento psicolóxico, social, moral, familiar e relixioso. Así o explicita o currículo:

«Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes, respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa. Esta atención permitirá combinar de xeito adecuado o concreto e o abstracto, o traballo individual e o grupal, o manipulativo, experiencial e visual cos aspectos conceptuais» (Currículo, 2015).

2. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión debe deseñarse e desenvolverse desde a concepción dunha aprendizaxe significativa, por competencias, e desde o desenvolvemento das intelixencias múltiples.

O desenvolvemento do coñecemento sobre a base de aprendizaxes significativas e de calidade, supón que o alumnado relaciona o que aprende cos conceptos que xa posúe e coas experiencias que ten. Así, dálle significado ao material que é obxecto de aprendizaxe e constrúe os seus propios coñecementos. A aprendizaxe significativa implica unha memorización comprensiva do que se aprende, supón unha reflexión crítica por parte do alumnado e comporta unha funcionalidade: o que o alumno e a alumna aprendeu sérvelle para efectuar novas aprendizaxes e enfrontarse a novas situacións. Para que se realice este tipo de aprendizaxe, o profesorado debe partir da preparación dos estudantes e dos seus coñecementos previos, o obxecto de aprendizaxe debe ser coherente e lóxico (o alumnado debe poder atribuírle significado e integralo na súa estrutura cognoscitiva) e, ademais, os estudantes deben estar motivados para realizar a aprendizaxe.

A opción dunha metodoloxía baseada nunha aprendizaxe significativa, por competencias e desde o desenvolvemento das intelixencias múltiples, leva consigo unha ensinanza da Relixión Católica «desde» e «para» a vida persoal, cidadá, social, moral, relixiosa e eclesiástica.

«Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes. Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes, así como dos seus coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa» (Currículo, 2015).

3. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o ritmo de aprendizaxe de cada alumno ou alumna, e as súas experiencias e centros de interese: as necesidades fisiolóxicas, psicolóxicas, sociais, intelectuais, morais, relixiosas e de sentido á vida do alumnado. Os centros de interese son os intereses «naturais» ou «artificiais» que se utilizan no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Concrétanse nos feitos de experiencia persoal da vida cotiá (problemas, interrogantes, aspiracións, fracasos, necesidades, noticias...).

Desde eles motívase o estudante, partindo da súa vida, para traballar os contidos e as competencias como respostas ás súas necesidades e experiencias.

«Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes. Non todos os estudantes son iguais, non todos aprenden á mesma velocidade nin utilizan as mesmas estratexias. A atención á diversidade e o desenvolvemento da inclusión comeza na asunción deste principio fundamental» (Currículo, 2015).

4. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde as narracións bíblicas, os relatos sagrados das relixións, as historias da vida diaria e a literatura. Cada unidade inclúe, en relación co bloque e cos contidos, curiosidades, datos estatísticos, noticias da actualidade, feitos cotiáns do alumnado, testemuños de persoas exemplares, contos, historias literarias e historias da Biblia e doutros libros sagrados, etc.

Esta opción produce na aula unha gran motivación debido a que utiliza a linguaxe específica da transmisión das relixións, especialmente da relixión cristiá, así como polas vantaxes que lle proporciona ao alumnado:

- A) Experiencias de educación no sentido da vida.
  - B) Promover as bases para o desenvolvemento das principais competencias e capacidades humanas.
  - C) Desenvolver ensinanzas e experiencias cognitivas, morais e afectivas sobre as principais virtudes e valores cívicos, morais e relixiosos.
  - D) Desenvolver unha cultura bíblica integral no alumnado.
  - E) Fortalecer a intelixencia espiritual e a intelixencia emocional desde a realidade persoal de cada alumno e alumna.
5. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde a interdisciplinabilidade polas súas propias características. O estudo do feito relixioso e cristián leva consigo unha relación coas diferentes áreas curriculares. Para desenvolver tal interdisciplinabilidade, diversas actividades están deseñadas para ser realizadas en colaboración con outras áreas curriculares.
  6. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para promover o diálogo da fe cristiá coas relixións e coa cultura actual. A clase de Relixión Católica deberá establecer un diálogo coa realidade relixiosa e sociocultural do ámbito, para amosar a influencia mutua entre o feito relixioso xeral e cristián e a cultura occidental. Preténdese valorar, á luz da fe cristiá, os valores, as ideas e os modelos de comportamento da cultura actual; á vez que se reinterpretarán as fórmulas, os ritos, os símbolos e os comportamentos relixiosos á luz dos valores e dos antivalores máis influentes na vida cotiá.
  7. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para capacitar o alumnado a ver, xulgar e actuar sobre si mesmo, os demais, a sociedade e o medio. Por iso, diversas actividades están elaboradas de forma que o alumnado practique a metodoloxía específica que utiliza a Igrexa católica ante os problemas sociais e ambientais: ver, xulgar e actuar sobre as persoas, a sociedade e o medio para melloralos.

8. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para promover o protagonismo e a actividade do alumnado. Así, o alumno ou a alumna é o autor da súa propia aprendizaxe e é quen de desenvolver as súas competencias. Deles xorde a forza interior para desenvolver as súas capacidades, as súas intelixencias múltiples e o poder para realizarse como persoas. A función do profesor ou da profesora é facer de mediador, facilitador, orientador e guía para que o alumnado encontre os instrumentos que lle axuden a aprender a aprender e a descubrir por si mesmo.
9. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde unha pluralidade de metodoloxías e unha diversidade de actividades. Nas unidades e nos materiais complementarios conxugáronse as actividades cooperativas e de socialización coas de individualización. Non é compatible unha metodoloxía pechada ou única baixo os principios derivados da educación personalizada, a aprendizaxe por competencias ou a pedagogía relixiosa. A metodoloxía debe ser aberta, pois cada alumno ou alumna é un mundo e cada un deles pode supoñer unha adaptación específica.

Debemos darlle moita importancia á diversidade e á inclusión de todo o alumnado na aula. Nestas idades fanse notables as súas diferenzas, as cales se van reflectir nas súas diversas capacidades, motivacións, centros de interese, graos de creatividade... Por iso, as actividades serán algunhas veces individuais e outras de parella ou grupais. Como resposta para o tratamento da diversidade, o profesorado deixará liberdade para que cada alumno poida elixir a modalidade de realización da actividade. Por exemplo, se se tratase de resumir un tema, poderase facer por medio dun mapa conceptual, dun resumo ou dunha definición coa súa explicación correspondente. Cada alumno e alumna, segundo as súas calidades e intereses, elixirá a modalidade que máis lle guste.

Entre a diversidade de materiais, técnicas e actividades máis específicas da área de Relixión, están as investigacións; os comentarios de texto; os libros de consulta; as actividades de lectura e comprensión lectora; os estudos monográficos; os traballos de campo: entrevistas, reportaxes, etc.; os xogos didácticos; os vídeos ou outros elementos audiovisuais; as mesas redondas; o uso de programas de ordenador; os coloquios; os debates; os murais ou os carteis...; a expresión corporal; os debuxos; os cómics; os comentarios de prensa; a televisión; a publicidade; a dinámica de grupos; o teatro; as actividades cooperativas; a observación da realidade; a busca de información; o manexo e interpretación da Biblia; a reflexión crítica e a exposición e argumentación respectuosa das crenzas relixiosas propias e alleas; o cine-fórum; o disco-fórum; a expresión de sentimentos; a práctica de valores; os exercicios de interioridade; as actividades TIC, etc.

Entre a diversidade de métodos que se deben utilizar na clase de Relixión están:

- O dialóxico (centrado no diálogo sobre as experiencias de vida e a aprendizaxe dos contidos).
- O indutivo (partir do particular e próximo ao alumnado para, por medio de conceptualizacións cada vez máis complexas, rematar no xeral).
- O dedutivo (partir do xeral para concluír no particular, no ámbito e na experiencia máis próxima do alumnado).

- O indagatorio (por medio da explicación e da aplicación do método científico).
- O activo (por medio da realización o alumnado da maior parte das actividades de clase).
- O explicativo (por medio das estratexias da explicación).
- O mixto (combinar nunha mesma unidade diversos métodos).

Este proceso, os métodos e as actividades deben ir acompañados por unha avaliación integral de todo e todos: unha avaliación inicial ou diagnóstica, unha avaliación continua ou formativa, e unha avaliación final ou sumativa.

«Seguimento dos criterios de avaliación educativa. Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos, aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensinanza e aprendizaxe. Ao rematar o proceso, levarase a cabo unha avaliación sumativa, de maneira que se avalíe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garantizará unha valoración adecuada da dedicación, do esforzo e do rendemento de todos os estudantes» (Currículo, 2015).

10. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para a adquisición dunha síntese científica e teolóxica dos principais conceptos, procedementos e valores do feito relixioso, cristián e católico: trátase de capacitar o alumnado en opinión, información, formación e educación relixiosa xeral e católica.
11. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para que o alumnado coñeza e practique as linguaxes relixiosas e da fe cristiá: a linguaxe simbólica, a bíblica, a doutrinal, a litúrxica e a moral ou testemuñal.
12. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para o humanismo: «Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes estarán ao servizo da formación humana. A materia de Relixión, desde a súa clave personalizadora, require que todo tipo de aprendizaxes instrumentais, cognitivas, actitudinais e socio-afectivas non sexan consideradas un fin en si mesmas, senón que estean ao servizo da formación integral do ser humano» (Currículo, 2015).
13. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o traballo cooperativo: «Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativa. O estudo e a reflexión do cristianismo, pola súa intrínseca dimensión comunitaria, é unha materia adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativa» (Currículo, 2015).
14. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde as TIC: «Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos. A ensinanza da Relixión promoverá a utilización da tecnoloxía da información e da comunicación, non só dun xeito instrumental, que resulte útil para o estudante na busca de información ou na resolución de problemas considerados na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético. As redes sociais ou as ferramentas de construción e manipulación de imaxes, por exemplo, son instrumentos que permiten novas formas de expresión da cultura e da identidade persoal que hai que aprender a dominar» (Currículo, 2015).

7. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Disporemos de diversos materiais e múltiples recursos que posibilitarán a realización das actividades programadas, tanto individuais como en grupo. Non empregaremos libros de texto.

Ofreceremos múltiples posibilidades para motivar aos nosos alumnos que teñen distintas afeccións e intereses.

O curso comezase explicándolle ao alumnado o funcionamento da **Aula Virtual** do centro e a súa importancia durante o ano escolar que está comezando. Crearase un curso para este nivel ao que se subirán, de maneira xeral e habitual, materiais de todo tipo para apoio e reforzo da materia, así como diferentes tarefas que o alumno terá que presentar a través desta plataforma. **A entrega de ditas tarefas terá un prazo e horario pechados e só se poderán enviar a través deste medio.** A corrección dos traballos presentados realizarase na aula.

No caso dunha **nova situación de confinamento** e conseguinte ensino telemático, a Aula Virtual será o medio empregado para subir materiais e tarefas para o alumnado, sempre con prazo pechado de entrega.

Nunha posible situación de **ensino semipresencial**, empregaranse as clases ordinarias para a explicación dos contidos e aclaración de dúbidas e a Aula Virtual para o envío de materiais de apoio e reforzo, así como das tarefas sobre os temas explicados. O alumnado terá que realizar ditas tarefas na súa casa, no periodo no que non teña clases presenciais e envialas a través da plataforma virtual no prazo fixado.

Non se recollerán tarefas fóra do prazo marcado nin entregadas por medios diferentes á Aula Virtual.

Polo tanto, **todos os materiais e recursos estarán canalizados a través da Aula Virtual do centro onde estará rexistrado todo o alumnado nos seus respectivos cursos e grupos**

Para a realización das actividades é importante que os alumnos utilicen (de xeito telemático) para a súa consulta :

- Biblia Didáctica da Ed. S. M.
- Libros de lectura adecuada á súa idade.
- Atlas histórico e xeográfico
- Mapas temáticos
- Cartafol educativo de Mans Unidas, Entreculturas, Redes, Cáritas.
- Proxección de vídeos e filmes.
- Análise de cancións e artigos de xornais e revistas.
- Uso de recursos web de interese en Internet.

Pode recomendárselle o visionado de algunhas películas ou reportaxes

Películas propostas

Curso	Título
2º BACHARELATO	Gran Torino
	Un Dios prohibido; De dioses y hombres
	Amor
	Agua; Mujeres del Cairo
	Juno
	Camino
	La milla verde; Pena de muerte
	Figuras ocultas
	Daens

8. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

A relación de instrumentos de avaliación é recollida nesta Programación nos seus correspondente apartados.

Máis que avaliar o rendemento do alumno, trátase de comprobar en que grao o proceso de aprendizaxe fíxolle progresar no desenvolvemento das capacidades expresadas nos devanditos obxectivos.

Polo tanto, respecto aos criterios de cualificación, valórase (sempre que o proceso sexa **presencial**):

- Relativo ao comportamento, actitude e asistencia (20%):
  - A disposición de traballo activa e participativa (en calidade de membro ou voceiro) no grupo.
  - A asistencia con regularidade a clase cos materiais necesarios.
  - Manter en clase unha conduta correcta.
  - Respecto aos compañeiros, profesores, instalacións e materiais do instituto.
- Relativos a técnicas e hábitos de estudo (80%):
  - A destreza na elaboración de esquemas, síntese, resumos e traballos bibliográficos.
  - Levar ao día e entregar con puntualidade os traballos da materia.
  - Observar boa caligrafía e limpeza no traballo de clase e demais traballos.
  - A realización das tarefas que o profesor manda para casa e a valoración positiva de traballos por iniciativa propia.

-No caso de que a circunstancia provocada pola Covid cause que o proceso educativo sexa **telemático por confinamento**, os criterios de cualificación basearíanse, fundamentalmente ao 100%, na **entrega das tarefas** a través da Aula Virtual do centro dentro do **límite de tempo requerido e no formato solicitado**(pdf), tendo en conta os resultados de ditas tarefas. **A ensinanza non presencial será available.**

-No caso de que a Autoridade sanitaria acorde unha **corentena** de aula ou de alumnado de nivel por un período curto de tempo se seguirá o plan de continxencia do centro e se usarán os recursos e materiais antes sinalados. **O alumnado está**

obrigado durante o período de confinamento a seguir as instrucións da profesora a través da Aula Virtual onde se irán impartindo os contidos e as tarefas que terán que ser entregadas nas datas establecidas.

A promoción do alumnado está determinada pola normativa e polos criterios acordados no centro.

Con respecto á perda de avaliación continua nos remitimos ao NOF do centro e á lexislación vixente

-No Bacharelato de Adultos, e sempre que o proceso educativo sexa presencial, é obrigatoria a asistencia a clase xa que trátase dunha materia optativa dunha hora lectiva semanal, polo tanto, salvo casos de falta xustificada, a asistencia formará parte dos criterios de cualificación (20%). De nos asistir regularmente as faltas constarán no Xade e poderase perder o dereito a avaliación continua.

A promoción do alumnado está determinada pola normativa e polos criterios acordados no centro.

Con respecto á perda de avaliación continua nos remitimos ao NOF do centro e á lexislación vixente.

Aqueles alumn@s que non asistan a clase ou que suspendan a materia na convocatoria ordinaria terán que presentarse a unha proba escrita na convocatoria final ordinaria de curso ou na extraordinaria para poder superar a materia, obtendo a nota de 5 puntos nela.

9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A partir do traballo cos desempeños competenciais obtéranse diversas evidencias de aprendizaxe, vinculadas aos estándares que inclúe o currículo de cada materia. Para rexistralas, utilizaremos portfolio de aprendizaxe na aula, o que fai necesario que, ao longo das distintas unidades didácticas, se planifique a realización e recollida de probas que mostren o nivel de consecución do estándar, así como a súa evolución ao longo do curso.

O portfolio é unha ferramenta de avaliación do proceso de aprendizaxe que consiste fundamentalmente na recollida de evidencias da evolución de cada alumno e alumna. Cada evidencia debe incorporar unha reflexión engadida sobre o traballo realizado, as dificultades encontradas e os obxectivos de mellora persoal. O documento do portfolio pode realizarse en papel ou en formato dixital.

As evidencias que podemos recoller na área poden obterse a partir de:

- Actividades do libro do alumnado ou da guía que traballen explicitamente os estándares definidos na unidade.
- Mapas mentais ou conceptuais elaborados polos alumnos e polas alumnas.
- Produtos de aprendizaxe deseñados para poder aplicalos en tarefas realizadas nun contexto real; por exemplo: unidades de medida deseñadas por eles, o deseño dun obxecto con figuras xeométricas, murais, traballos de aplicación das tarefas, etc.
- Probas escritas que recollan os estándares de aprendizaxe.
- Problemas de aplicación de contidos nos que é necesario o desenvolvemento do razoamento lóxico.
- Ferramentas de autoavaliación e coavaliación do traballo na aula.

Os indicadores de logro do proceso de ensino e da práctica docente serán o número de aprobados e suspensos da materia así como a comprensión dos conceptos, adquisición de destrezas e competencias clave, así como os indicadores do tratamento da diversidade no grupo, da planificación que da materia e as clases fai o profesor, da motivación do alumnado, do desenvolvemento do ensino e do seguimento e avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe mediante a autoavaliación de cada docente, explícitos en diferentes rúbricas e rexistros.

Indicadores de planificación:

1. Programa a materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3. Selecciona e secuencia de forma progresiva os contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4. Programa actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5. Planifica as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6. Establece os criterios, procedementos e instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos seus alumnos e alumnas.
7. Coordínase co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á súa materia.

Indicadores de motivación do alumnado:

1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.
2. Propón situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).
3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.
4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
6. Estimula a participación activa dos estudantes en clase.
7. Promove a reflexión dos temas tratados.

Indicadores de desenvolvemento do ensino:

1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...
2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...
3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesoramento dentro e fóra das clases.
4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.
5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.
6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.
7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.

8. Propón actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.
9. Propón actividades grupais e individuais.

Indicadores de seguimento e avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe:

1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.
2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.
3. Revisa con frecuencia os traballos propostos na aula e fóra dela.
4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.
6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de maneira equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.
7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.
8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.
9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.
11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados aos estudantes e aos pais.

10. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E .- AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Os contidos exixibles para a superación da materia pendente son os mesmos que para a superación da materia en curso.

No caso de non entregar as actividades de avaliación continua, deberá realizarse unha proba escrita acerca dos contidos ao final do curso no mes de maio.

Se o alumno non acadara o aprobado ou non se presentará terá que facelo na convocatoria extraordinaria de finais de Xuño

11. DISEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

A avaliación inicial é a que se realiza na primeira semana do curso consiste na recolleita de datos tanto de carácter persoal como académico na situación de partida coa finalidade de iniciar o proceso educativo cun coñecemento real das características de todos e cada un dos alumnos, o que debe permitir elaborar axustes curriculares

individualizados para a elaboración do plan de reforzo e atención á diversidade partindo dos:

- **Informes de avaliación individualizada do curso anterior do curso anterior.**
- **Aprendizaxes non adquiridas en relación coas competencias**
- **Situación persoal do alumno/a.**
- **Resultados da avaliación inicial.**

Os instrumentos da avaliación inicial serán:

- Observación no aula os primeiros días de clase
- Cuestionarios elaborados pola profesora.
- Análises de producións realizadas polo alumnado: resumos, cadernos, probas orais, exercicios,..

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Dado que os alumnos non son todos iguais nin seguen un mesmo proceso de aprendizaxe, han de realizarse as adaptacións curriculares que se necesiten ao longo do curso.

En consecuencia, teranse en conta aqueles alumnos que necesiten un tratamento especial, por estar catalogados como ACNEES (Alumnos Con Necesidades Educativas Especiais), unha vez recoñecidos a partir da avaliación inicial e da información dada polo Departamento de Orientación. Evidentemente traballaremos parellos co diagnóstico psicolóxico e pedagóxico en estreita relación co Departamento de Orientación do Centro e cos profesores de Pedagogía Terapéutica.

Tendo isto en conta, e mais a descrición do grupo despois da avaliación inicial e a detección das necesidades individuais, estableceranse as adaptacións curriculares oportunas en cada caso, e coidarase que **todo o alumnado teña acceso ao proceso de ensinanza e aprendizaxe en calquera dos escenarios presentes e asegurarse a súa participación e implicación no desenvolvemento das accións educativas.**

Simplificar ao máximo os contidos mínimos que han de conseguir co obxecto de que poidan asimilalos de forma positiva.

Reforzar os contidos fundamentais mediante actividades específicas que lles axuden a comprender mellor o seu significado.

Ofrecer algúns textos, gráficos e obras de arte de fácil comprensión dos contidos de Relixión que lles axuden a conseguir os obxectivos propostos.

Atención máis personalizada con estes alumnos e unha atención especial ás súas necesidades en cada momento do curso.

En calquera caso organizaranse as unidades didácticas de forma que, en calquera momento, poidase insistir en contidos ou aspectos non asimilados suficientemente.

13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN

Traballaremos en cada curso os mesmos elementos transversais porque son valores irrenunciabes no ensino da Relixión Católica pero, lóxicamente,

adaptados ao nivel de cada grupo e, dentro de cada grupo, axeitados ás necesidades do alumnado. Os elementos transversais coa súa concreción son:

1 e 2. Comprensión Lectora e á Expresión oral e escrita

-As habituais prácticas do Plan Lector do Centro.

-Practicar constantemente estes dous elementos tanto na lectura de textos bíblicos como de documentos tanto en medios dixitais como en papel.

-Escoitar, dialogar, debater e expresar con total respecto nas interaccións entre iguais e co profesor/a.

3. Comunicación Audiovisual

-Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais, adquirindo unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.

-Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar aos demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás analizando posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón.

4. Educación nas tecnoloxías da comunicación e información

-Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade.

-Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.

-Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

5. Emprendemento

-Valorar os produtos con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.

-Descubrir e analizar a influencia que os medios económicos teñen sobre as persoas en relación coa sociedade e tomar unha postura crítica ó respecto.

-Analizar feitos que fan referencia á sociedade desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.

6. Educación cívica:

-Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.

-Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.

-Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.

-Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade e valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.

-Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinación e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.

7. Prevención da violencia.

-Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.

-Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.

-Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.

-Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.

-Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais indiscriminadamente.

14. CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR

O obxectivo central do Plan Lector é contribuír ao desenvolvemento da autonomía dos estudantes para apropiarse dos métodos e medios que lles permita desenvolver a súa comprensión lectora, procesar información en calquera soporte, atribuírle significado, construír textos e comunicar resultados; en suma, xestionar a súa lectura persoal ata convertela nunha actividade permanente.

A materia de Relixión participará activamente no Plan Lector do propio Centro coa dinámica que se estableza para este curso 2022-2023 así como nas actividades propostas polo equipo da Biblioteca e o PLAMBE.

Entre as accións a realizar neste contexto salientaremos:

- Exercicios e prácticas de comprensión lectora da Biblia e dos seus xéneros literarios con textos axeitados que motiven aos alumnos a ler con agrado, lectura de biografías de personaxes fundamentais do cristianismo e da humanidade, lecturas de Encíclicas, lectura sobre unha selección de temas de actualidade, textos sinodais, preguntas sobre o lido, extracción da idea principal, realización de exposicións escritas do texto traballado, resumos, esquemas, utilización de enciclopedias, dicionarios, periódicos. Todo iso axeitadamente á idade e capacidades dos alumnos.
- Os alumnos de todos os cursos deberán escoller un libro dos propostos e entregar unha valoración achega do mesmo; todos eles forman parte dos fondos do Departamento de Relixión e atópanse na biblioteca do Centro . Terán a opción de elixir libros fóra dos ofertados.

15. FOMENTO DAS TIC

As tecnoloxías da información e a comunicación (TIC) son un conxunto de técnicas, desenvolvementos e dispositivos avanzados que integran funcionalidades de

almacenamento, procesamento e transmisión de datos.

O tratamento da información e a competencia dixital implican ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar, valorar e utilizar a información e as súas fontes, así como as distintas ferramentas tecnolóxicas.

Dentro da área de Relixión Católica fomentárase o uso das TIC's contribuíndo ao logro dos obxectivos do plan TIC do Centro mediante a realización de diversas accións cos nosos alumnos tales como:

- Visionado de vídeos en Youtube e reportaxes de diferentes televisións, como complemento á explicación do profesor.
- Uso de correo electrónico e de Google Drive para informar aos alumnos da realización dalgunha tarefa e para recepción dos seus exercicios, actividades e traballos.
- Uso educativo das redes sociais para compartir saberes, técnicas e recursos.
- Procura de información na Web e a súa posterior elaboración.
- Presentación de traballos nas aplicacións máis actuais na medida en que as posibilidades técnicas e a formación dos propios alumnos o permitan (PowerPoint, traballos dixitais,...). Como mínimo farán uso dun procesador de textos.
- **Uso da Aula virtual do centro.**
- Visitas a sitios web oficiais da Igrexa (Santa Sé, Arquidiocese, Conferencia Episcopal), a páxinas de contido bíblico ou relacionadas co voluntariado e o labor social da Igrexa.
- En relación cun dos obxectivos da programación, coñecer a través da Rede a achega da Igrexa á nosa cultura e patrimonio artístico para o que Internet móstrase como un instrumento valioso nun campo que por excelencia é o da imaxe.
- Consultas e visitas a portais católicos tanto polo seu contido conceptual como pola posibilidade de coñecer foros de opinión, blogs e outros campos de comunicación e expresión católicos.
- Consultas e visitas a diferentes portais oficiais do gobernos, asociacións, ong's e demais, para traballar os elementos transversais e a educación cívica e en valores solidarios.

16. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

- Colaborar co departamento de Orientación en todas as medidas preventivas, organizativas e de intervención que se desenvolven no centro (acolida ao profesorado novo, ao alumnado novo e ao alumnado estranxeiro no instituto, información e comunicación coas familias, control de faltas de asistencia e puntualidade do alumnado, actuación nos casos de absentismo, actuación nos casos de acoso escolar, uso da aula de convivencia e atención educativa, mediación escolar, igualdade de oportunidades, prevención de consumo de tabaco, alcol e drogas, e fomento de hábitos saudables...)

- Desenvolver actividades acerca da dignidade e dereitos da persoa para concienciar e sensibilizar ao alumnado sobre o maltrato entre iguais, especialmente sobre o acoso escolar.
- Propoñer a mediación cando xurda un conflito entre os alumnos/as tanto na aula como no centro e non poida resolverse doutro xeito.
- Promover a igualdade de oportunidades nas súas actividades e achegamento ao alumnado, aproveitando días conmemorativos, como o día da muller traballadora, violencia de xénero, etc, e desde una perspectiva transversal a través dos contidos da materia.
- Respetar, difundir, e recordar ao alumnado o NOF do centro.

17 ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Poderán realizarse actividades extraescolares como as seguintes:

- Visita a Santiago de Compostela
- Asistencial ao Ciclo de Cine Social organizado por Caritas

18. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Habemos de sinalar que resultados son os que pretendemos obter nos nosos alumnos coa docencia que levamos a cabo nas diferentes áreas materias. Non podemos valorar o axuste nos termos que expresamos a continuación si non sinalamos antes onde queremos chegar.

Tales resultados han de ser realistas (un 100% de aprobados é unha utopía en moitas ocasións), medibles (non é conveniente sinalar expresións como aceptable ou excelente - salvo excepcións con alumnos que presenten algunha característica especial-, senón porcentaxes) e, co tempo, comparables cos de cursos anteriores, a fin de obter unha tendencia.

Recomendamos partir dos dous criterios xerais que expresamos a continuación:

- O axuste ou coherencia da nosa programación e os elementos curriculares xenerais marcados na normativa e no Proxecto Educativo do Centro. En particular, deberemos contrastar si a materia contribuíu a alcanzar as Competencias Clave -CC- (para iso, no Decreto de Currículo, no anexo dedicado a cada materia, especificase como contribúe esta á consecución das CC, polo que debemos telo sempre presente). A este respecto, formalmente xa se axusta, pois seguimos os puntos previstos na lei, así que deberemos abundar no aspecto sinalado.
- Conseguir que a Programación sexa:
  - * Eficaz: que consiga que os contidos da nosa materia apréndanse, (coas porcentaxes ou observacións que prevexamos).
  - * Eficiente: que os resultados obtidos sexan causados pola aplicación do programado, non pola casualidade, as clases particulares ou os coñecementos adquiridos noutras fontes. Si vemos que algo sobra, quitémoscho; si falta, programemos iso para aplicalo.

* Funcional ou útil: que sirva para o que se deseñou.

Ademais, propoñemos un procedemento de valoración da programación que consiste na aplicación da seguinte escala de observación ao profesorado que imparte cada materia, co fin de que xulgue a súa tarefa no curso segundo os resultados obtidos ao final do mesmo.

Podería ser conveniente, ata, que nas reunións trimestrais de avaliación da Programación Didáctica que cada ciclo-departamento desenvolve, téñanse en conta estes puntos para modificar a mesma segundo vaia transcorrendo o curso sen esperar ao final.

ESCALA DE OBSERVACIÓN PARA O PROFESORADO

Materia/Área impartida:	Curso:
Profesor/a:	Fecha:

Para valorar o axuste entre a programación e os resultados obtidos, o Departamento/Ciclo deseñou este instrumento. Coas túas achegas podemos mellorar o resultado do traballo desenvolvido. Para iso, rogámosche que valores, sinalando cunha X, de 1 a 4 -onde 1 é a cualificación máis baixa e o 4 a máis alta- os seguintes aspectos:

	1	2	3	4
1. Has respectado la distribución temporal de los contidos por avaliacións.				
2. Aplicaches a metodoloxía didáctica programada.				
3. Si has ter en conta os coñecementos e aprendizaxes básicas necesarios para aprobar a materia.				
4. Aplicaches os procedementos de avaliación programados e te axustaches aos criterios de cualificación.				
5. Aplicaches medidas de atención á diversidade aos alumnos que as requiriron.				
6. Levaches a cabo as actividades de recuperación de materias pendentes de cursos anteriores segundo a túa responsabilidade.				
7. Levaches a efecto medidas de reforzo educativo dirixidas aos alumnos que presentaban dificultades de aprendizaxe.				
8. Puxeches en práctica medidas para estimular o interese e o hábito da lectura e a capacidade de expresarse correctamente.				

9. Utilizaches os materiais e recursos didácticos programados (no seu caso, libros de texto de referencia).				
10. Realizaches as actividades complementarias e extraescolares programadas.				

1. Si contestaches 1 ó 2 a algunha cuestión, sinala que causas, ao teu xuízo, foron as responsables.

2. Indica as características máis positivas do traballo desenvolvido por ti este curso.

3. Sinala os aspectos que consideres que deberías mellorar na túa tarefa para cursos sucesivos.

AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO COA ACHEGA DO ALUMNADO

Ao rematar cada unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que poderíamos ter realizado en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?